

Najznamenitejši bolgarski zgodovinar pa je že prej omenjeni *Marin Drinov*. Rodil se je l. 1838. v Panagurištu, izučil se je v Moskvi ter je bil sedem let odgojitelj v neki ruski plemenitaški obitelji. Od l. 1871. je profesor slavistike na vseučilišču v Harkovu. Ko je ruska vojska oslobodila Bolgarijo, bil je nekaj časa načelnik odseka „za ljudsko omiko“ ter je jako skrbel za povzdigo bolgarskega šolstva. Njegova najznamenitejša dela so: „Zaselenie balkanskago poluostrva Slavjanimi“ (Moskva 1871 ruski), „Južnye Slavjane i Vizantija v X. v.“ (Moskva 1876), „Pogled vrch proischoždanie-to na blgarskij narod i načalo-to na blgarska-ta istorija“ (Dunaj l. 1869), „Istoričeski pregled na

blgarska-ta crkva ot samo-to načalo do dnes“ (Dunaj l. 1869.) Razven tega je raztresenih mnogo njegovih spisov po raznih bolgarskih časnikih, zlasti v „Periodičesko Spisanie“.

Modroslovnih spisov ima bolgarsko slovstvo še jako malo; celó prevodov ni. Do leta 1884. so imeli dve malovredni logiki in šele istega leta je Katarina Karavélova, žena bivšega ministerskega predsednika, preložila neko angleško učno knjigo na bolgarski jezik. — Kolikor se v obče more govoriti o modroslovnem smeru na bolgarskih šolah, prevladuje empirično modroslovje Milla Stuarda, v prejšnjih letih pa so vladali francoski enciklopedisti (po vplivu grških šol). (Konec.)

Glasba.

Skladbe „Glasbene Matice“.

„Glasbena Matica“ je izdala dva zvezka, obsegajoča sedem skladeb.

Prvi zvezek se začneja z Aljaževim moškim zborom: „Občutki“. Melodija je krepka in odločna, harmonizacija jasna in se umika melodiji, da stopa zlasti v baritonu tem živeje na dan. V tej skladbi so res izraženi moški občutki. Pirnatov moški četverspev: „Pomlad in jesen“ kaže ravno nasprotni značaj. Nedostaje mu one jasnosti, zato se pa ugablja bolj v posameznosti in izkuša v kratkem podati različne misli. S tem trpi jednota. Foersterjev mešani četverspev „Kitica“ je izvrstna skladba. Čudimo se skladatelju, da on, ki ima tako v oblasti težavne oblike cerkvene glasbe, hkrati v posvetni glasbi zлага tako lahkotno in dovršeno. „Zalost“ je skladba, katera se popolnoma naslanja na narodno glasbo, pa kaže vendar, da ji je skladatelj vtisnil vsestransko svoj značaj. Samó začetek in konec sta prav za prav pesem. Srednji osmeroglasni zbor obdeluje preprost stavek v bujnih zvočnih kombinacijah, pa manjka mu podlage v besedilu, katero je ravno na tem mestu najbornejše. Prepričani smo, da bo naredil ta del velik utisek, če ga bo pel mogočen zbor. Cena: partitura s šestimi glasovi à 1 gld. 50 kr.

Scherzo, Intermezzo in Valček, za klavir zložil *K. Hoffmeister*. Op. 6. Cena 1 gld. 30 kr. — Gosp. Hoffmeistera skladbe za klavir imajo čisto moderno lice. Njegovi motivi se odlikujejo večinoma z lepim ritmom in z neko fantastično drznostjo. Včasih se nam zdi, da ta drznost izhaja iz želje po originalnosti, in takrat ni prijetna. Gospod skladatelj zna stvariti jako nežne in blagodejne motive, pa večkrat jih hipoma preseka s kakim trdim stavkom, da pokvari užitek. Tak je n. pr. konec valčka. Najbolj nam še ugaja „Intermezzo“, kateri

je res melodična skladba, pa tudi v drugih skladbah se kaže poleg pretiravanja — odločno hrepenenje po višji, izredni lepoti.

Domu in ljubezni. Za moški zbor in tenor-solo uglasbil Anton Nedvěd. — Ta prijetni, ne-težavni zbor je namenjen srednjim močem; zložen je z ono elegantno jednostavnostjo, katera je lastna g. skladatelju. Dobi se pri njem partitura s štirimi glasovi za 60 kr., posamezni glasovi za 5 kr.

Cerkvena glasba.

Missa pro defunctis ad IV. voces inaequales aut una voce cum organo. Auctore Ig. Hladnik, op. 23. V Ljubljani. 1895. Tiskal Blažnik. Dobi se v „Katoliški bukvarni“ in pri gospodu skladatelju v Novem mestu. Cena 40 kr. — Ta maša ima popoln tekst. Zložena je primerno svojemu namenu. Skladatelj ni uporabil ničesar, kar bi ne bilo skladno z „mašo za mrtve“ in se je držal najožjih mej, da nam podá skladbo, ki zadostuje zahtevam cerkvene umetnosti in se dá izvajati s škromnimi pripomočki, tudi z jednim samim pevcem, če ni drugače. Blagodejna skromnost diči to skladbo in jo dela tembolj prikladno njenemu namenu.

Za pouk.

Poduk v igranju na citrah. Sestavil Fran Sal. Koželjski. I. zvezek. Založil L. Schwentner, knjigarna v Brežicah ob Savi. Cena 1 gld. 50 kr. — S tem delom dobé naši citrarji polagoma popolno šolo, da se temeljito naučé igranja. Kakor kaže ta prvi zvezek, bo delo obsegalo vse, česar potrebuje igralec v teoretičnem in praktičnem oziru. Začenja z uvodnimi pojmi o glasbi, o notah, o citrah sploh, o strunah, podaje za vajo najprej

melodijo kake domače pesmi brez spremljanja, potem jo izpreminja, da navadi na istem napevu učenca na različne takte, in mu tako polagoma

vzgaja glasbeni čut. Skladbe, s katerimi jih uri, so sami domači napevi. Delu se vidi, da je zlagatelj ne le izurjen citrar, ampak tudi dober teoretik.

E. L.

Razne stvari.

Fotografovanje v prirodnih barvah.

(Spisal dr. Simon Šubic.)

Komu ni znana sivkasta ali rjavkasta barva naših obrazov, katere nam podajejo fotografije? Naj je tvoj obraz rdeč ali bleđ, fotografija ga slika bledega, in če hočeš, da ima tvoje obličje na fotografiji, kaj barve, moraš si jo izprositi od fotografa, da ti na sliki lica pobarva.

Na izvorni fotografiji se doslej barva našega obraza ne loči od barve drugih stvari, bodisi ta stvar v prirodi še tako žive rdeče, rмене, zelene ali kakoršne koli barve.

Dolgo časa že poskušajo učeni fotografi in kemiki, kako bi prisilili solnčno svetlobo, da jim naslika fotografije s tistimi barvami, ki jih imajo fotografovane stvari v prirodi. A doslej so morali nadomestovati barve na brezbarvnih fotografijah z roko in čopiči.

Nekaj časa sēm pa dobivamo semtertje fotografije v pravih prirodnih barvah.

Začetkom skoraj ni bilo nobenega upanja, da se s fotografijo pokličejo naravne barve na dan; polagoma se je jelo vzbujati tudi to upanje.

E. Kuquerel in Nieper sta na srebrnih ploščah, pregrnjenih s pokloranim srebrom, zagledala barvaste slike — toda z nobeno pomočjo, z nobenimi izkušali ali reagensijami se jima ni posrečilo utrditi te barvaste slike na ploščici tako, da bi se ohranile za rabo. Šele Poitevin-u se je to posrečilo, zakaj on je take barvaste slike prvi proizvajal na papirju.

Po Poitevinovem vzgledu so od l. 1892. sēm napravljali barvaste slike: Lippmann v Parizu, H. K r o n e v Draždanih in dr. Valenta na Dunaju. Ti možje so imeli toliko uspeha, da se jim je posrečilo ohraniti slike; brez stanovitnosti, kakoršne so bile Kuquerelove podobe, pa nimajo fotografske slike nobene vrednosti. Valentove slike posnemajo najzvesteje prirodne barve predmetov; posebno dobro se mu je posrečila pisana fotografija solnčnega spektra z mavričnimi barvami.

Valenta je dokazal, da take fotografije izpreminjajo začasno svoje barve poleg mavričnega trakú tje proti rdečemu koncu, če jih ogledujemo po strani ali če jih obseva solnčna luč.

Kako pa se bo ta težavna umetnost vršila v dejanski fotografiji, to utegne pokazati izkušnja sama.

Nekaj bolj dovršen za dejansko rabo je drug način barvne fotografije, znan z imenom: „avtotypija“. Izumil jo je avstrijski baron Ranconnet. Ta mož je že l. 1865. nasvetoval, naj se naredi od vsake stvari troje fotografskih slik. Svetloba, prihajajoča od vsake stvari, ki jo hočemo fotografovati v njenih prirodnih barvah, naj gre pri prvi sliki skozi rdeče, pri drugi skozi rmeno in pri tretji skozi modro barvano stekleno ploščico, predno se spusti v aparat in predno zadene na kemijsko-občutljivo fotografsko ploščico. Te troje slik naj se (slično kakor pri kamenopisju) prestavi vsaka na svoj kamen. Potem naj se povalja vsak kamen z barvo svoje slike, t. j. z barvo tistega stekla, skozi katero je prihajala svetloba na fotografsko tablico ob povjemi dotične slike. In naposled naj se troje pisanih kamenov natisne drug za drugim na isti list.

Ta fotografski način pa je, vsaj od začetka, izpodlelel nekaj zaradi pomanjkanja čisto monohromatičnih steklenih plošč, t. j. s čisto jedino barvo, nekaj pa tudi zaradi neobčutljivosti fotografskih plošč za rdečo in rmeno svetlobo.

Ko pa je H. Vogel v Berlinu izumil „senzibilatore“ ali občutljive steklene tablice, bilo je mogoče poskušati Ranconnetov nasvet po drugi poti. Vogel je nasvetoval troje ali čvetero fotografskih povjem, vsako povjemo na posebno občutljivo ploščico. Vsaka fotografska ploščica pa je posebej z neko kemijsko primesjo narejena občutljiva za drugo barvo mavričnega trakú.

Vsako prvotno fotografsko sliko je prestavil Vogel na svoj posebni kamen, kateri je povaljan z isto barvo, ki jo je sprejemala dotična ploščica one slike. In nazadnje se vse troje ali čvetero pisanih kamenov natisne v jedno podobo na isti list.

Na ta način so jeli delati fotografije s prirodnimi barvami Albert v Monakovem, H. Vogel v Berlinu, Löwi in Jasper na Dunaju, cesarska tiskarna v Petrogradu, Husník v Pragi in drugi. In tako se dandanes že razpostavljajo občinstvu na ogled v prodajalnicah po oknih „hromofotografske“ slike raznih predmetov, posebno slikovitih pokrajín.¹⁾

¹⁾ Med takimi slikami se mi zdé najimenitnejše iz Curiha pod imenom „Photochrom Zürich“. Le-ta izdeluje prekrasne pokrajine podobe z vseh strani sveta; zvršuje jih zares umetno in kaj srečno posnema in predstavlja pred oči, bodisi obraze prirode same, bodisi podobe mest in starin, bodisi narodne prizore. Prijateljem